

שערי אורות

על אורות ארץ ישראל ואורות המלחמה
של מו"ר הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

בהוצאת עמותת "תורה אחרי צבא"
ירושלים עיה"ק תשע"ד

©

כל הזכויות שמורות
לעמותת "תורה אחרי צבא"

מותר להעתיק ולפרסם חלקים מהחוברת
שלא למטרות מסחריות

עימוד: אורי פרידמן
עיצוב העטיפה: ג'ודי פרידמן

טלפון להשגת החוברת:

02-6511256

www.bogreysava.co.il

bogreysava@013.net

הלימוד בשערי אורות לעילוי נשמת

הגב' שולמית הומינר ז"ל

בת

ר' אברהם משה הלוי

ושרה פייגה

קרסנובסקי ז"ל

אישה חשובה

בעלת נשמה גדולה שעמחה בדור של תקומה

ושאפה כל חייה

לאהוב את התורה העם והארץ

להניע שפתיים לתפילה

לפרוש כפה לעני וידיה לשלוח לאביון

להתגאות בקנאת עם במדינתה

ולצפות ללא הרף לרגלי משיח

יהא זכרה ברוך

נלב"ע בי"ח במרחשון תשע"ג

שבת חיי שרה, פרשת פטירת אמה, שרה פייגה קרסנובסקי ז"ל

ת. נ. ע. ב. ה

תוכן עניינים

7	מבוא.....
13	פרק א: הצעת התבוננות באורות ארץ ישראל פסקה א.....
14	מציאות האומה.....
17	הכרת קדושת ארץ ישראל.....
20	"הרעיון היהודי בגולה".....
25	פרק ב: הצעת התבוננות באורות ארץ ישראל פסקה ב.....
26	הסוד.....
28	תורת ארץ ישראל.....
31	פרק ג: הצעת התבוננות באורות ארץ ישראל פסקה ג.....
32	ב' כוחות בישראל.....
34	אושר גדול לעולם.....
36	הגלות - תיקון המעיין העצמי.....
41	פרק ד: הצעת התבוננות באורות ארץ ישראל פסקה ד.....
42	הנאמנות בארץ ישראל.....
44	"אזכור דארץ ישראל מחכים".....
49	פרק ה: הצעת התבוננות באורות ארץ ישראל פסקה ה.....
50	הדמיון - סיבת צלילות הדעת.....
52	פעולת הדמיון.....
53	העמקה בעניין הדמיון.....
63	פרק ו: הצעת התבוננות באורות ארץ ישראל פסקה ו.....
64	גם רוח הקודש תלויה בארץ ישראל.....
65	ליקוט ניצוצות הקודש.....
68	פעולת הגלות.....
70	העריבות הנשמטית.....
73	פרק ז: הצעת התבוננות באורות ארץ ישראל פסקה ז.....
75	האותיות.....
77	התגדלות האותיות.....
79	האותיות בארץ ישראל.....

81	פרק ח: הצעת התבוננות באורות ארץ ישראל פסקה ח
83	רוח ישראל
85	האש הפנימית
86	הרשפים מתגברים בלב הצדיקים
87	המצוות
95	פרק ט: הצעת התבוננות באורות המלחמה פסקה א
96	"כח משיח"
99	מלחמות הגויים
103	צפית הישועה
107	פרק י: הצעת התבוננות באורות המלחמה פסקה ב
108	הזיק הנשמת
110	הדיעבד של המלחמה
111	הגבורה המוסרית במלחמה
113	גדר מלחמות ישראל
115	האומץ הישראלי בדרכו אל הקודש
119	פרק יא: הצעת התבוננות באורות המלחמה פסקה ג
120	עת מלחמה ועת שלום
122	העת של שלמה
124	עת מלחמה - הלאומיות הגויית
126	הלאומיות הישראלית - הופעת המוסר המוחלט
129	עת שלום - התחיה הלאומית
133	פרק יב: הצעת התבוננות באורות המלחמה פסקה ד
134	החטא - הכחשת שם ה'
136	חטא העגל
141	פרק יג: הצעת התבוננות באורות המלחמה פסקה ה
142	השאיפה למוסריות
144	הנפש הגויית
145	המוסר מקושר למקורו
146	השפעת המוסר מישראל לעמים

149	פרק יד: הצעת התבוננות באורות המלחמה פסקה ו
150	התפתחות העמים בדרך הקשה
152	ישראל - אספקלריא כללית של העולם
154	ההשלמה של הנפש הלאומית של ישראל
159	פרק טו: הצעת התבוננות באורות המלחמה פסקה ז
160	"כנסת ישראל" - הולכת לקראת גאולתה
163	"הנצחון" - תהליך הישועה
164	שיטת הנצחון - בירור הטוב מן הרע
169	פרק טז: הצעת התבוננות באורות המלחמה פסקה ח
171	"נבואת הזעם"
173	כפרת העולם
175	מהי תרבות לאומים?
176	התרבות הגויית
178	התיקון הבא מישראל
181	פרק יז: הצעת התבוננות באורות המלחמה פסקה ט
183	"האומה צריכה להכיר את רוחה - רוח ד"
187	רוח ישראל - "רוחא דמלכא משיחא"
188	התחיה החדשה של האומות
193	פרק יח: הצעת התבוננות באורות המלחמה פסקה י
194	גדולת העולם
195	היחוד העליון והתחתון
197	השכינה
199	ירידת העולם
200	צער השכינה
204	מקורות לשערי אורות

שערי אורות

מבוא

מטרת חיבור זה

העיסוק בספר אורות, של מו"ר הרב זצ"ל, הראי"ה, איננו רק דרך להיחשף לתורת דור האתחלתא דגאולה, אלא, נראה שעצם המשך היישרת תהליך הגאולה תלוי בהבנה ובידיעת עומק יסודות הספר. אכן, העיסוק המעמיק בגופי תורה עליונה זו מוביל להשגת תורת חיים שלמה של הבנה והדרכת הכלל. ברוך ה' זכינו לכך שמאות ואלפי תלמידים לומדים את הדברים הנשגבים של הרב, בין בדרך עקיפה, על ידי שמיעת שיעורים בתורה הגואלת, בין באופן ישיר, על ידי התנסות והתמודדות עם עצם כתב קודשו. אך עדיין רבים נרתעים מלהיכנס לעומק פרדסו של הרב, אף כאשר הם מסוגלים וראויים לכך, והם מסתפקים בלהריח את ריחו הטהור ממרחק שאינו מאפשר בקיאות אלא התבסמות.

חיבור זה, "שערי אורות", כשמו, מנסה לפתוח שערים ללימוד עצמי (רצוי בחברותא) של ספר אורות וכתבי הרב בכלל. נעשה פה נסיון להציע מעין "מדריך למידה", הפועל על פי עיקרון הדרכה של התנסות מונחית, כלומר הנחיית הלומד בהתמודדותו הישירה עם עומק תוכן של פסקאות הספר, ללא הכנה מוקדמת.

שיטת הלמידה המוצעת כאן בנויה על התבוננות בספר אורות, על פי העיקרון של "דברי תורה עניים במקומן ועשירים במקום אחר". המושגים שאנו פוגשים בספר אורות פזורים לאורך כל כתבי הרב בגוונים שונים, וניצניהם נמצאים כבר בספרות חז"ל הקדומה. לא נשאר לנו אלא להתהלך בגן המעודן של כתבי הרב ולקטוף את פירותיו המתוקים, השייכים לנושא הנלמד, וגם להציץ מדי פעם במקורותיהם העתיקים. בדרך זו ניתן להרחיב כל נושא ולקבל עליו תמונה רחבה דיה כדי לאפשר לנו להתקדם בבטחה בפסקה הנלמדת.

בסוף כל פרק הנלמד, מובאות שאלות להנחיה ולחזרה, על חלק מפסקאות הפרק. התועלת של שאלות אלו הינה הן בשלב למידת הפסקאות והן בשלב הסיכום הכללי של הפרק והחזרה עליו. לכן מומלץ להשתמש בשאלות ההנחיה תוך כדי הלימוד.

מדריך הלמידה נבנה על "אורות ארץ ישראל" ו"אורות המלחמה", כך שהוא מהווה למעשה גם פירוש רחב על פרקים אלו.

תיאור סכמתי של שיטת ההתבוננות בכתבי הרב

- א. לקרא את כל הפסקה ברצף.
- ב. לחלק אותה לנושאים או תת-נושאים, או - תלוי בסוג הפסקה - לזהות את שלבי הרצאת הנושא המרכזי שלה (במילים אחרות, לפסק את הפסקה).
- ג. לזהות ערכים (=מושגי יסוד) ידועים בכתבי הקודש האחרים (לא של הרב), כגון "נפש החיים", "תניא", "שערי קדושה", "קול התור", ושאר ספרי אמונה, דבר שייתן לנו פתיחה טובה לעומק הנחשף בכתבי הרב.
- ד. לזהות ערכים שהם יסודות בתורת הרב - תורת ארץ ישראל, התורה הגואלת.
- ה. להיפגש עם ההגדרות שהרב נתן לערכים הידועים בספרים האחרים וכן עם הערכים המיוחדים לתורת הרב, בעזרת "מילון הראיה" למשל או שאר אמצעי חיפוש המרחיבים את האופק.
- ו. למצוא על פי זה בכתבי הרב, פסקאות מקבילות לפסקה הנלמדת - פסקאות בהן מופיעים אותם הערכים.
- ז. את כתבי הרב **לומדים**, זאת אומרת שמנסים להתקרב לעומק מחשבת הרב, מבלי לנסות בכל רגע להורידה לידיעות הקנויות לנו כבר לפני ההתמודדות עם הפסקה הנלמדת.
כדי להתקרב לדעתו של הרב, יש לזהות את הרעיון המרכזי של הפסקה ולהתבונן באופן בו בחר הרב להציגו. יש להיעזר בדיוק שבלשונו.
כדי להתקרב לרעיון שאינו מובן עדיין, כדאי למצוא את הלוגיקה שבפסקה. למשל להבחין בין "**הגדרות חיוביות**" ל"**הגדרות שליליות**" - זאת אומרת לנסות להבין מה הדבר "כן" ומה דומה לו, ומה הדבר "לא" ומה מתנגד לו (הכל על פי הנתונים שהרב נותן לנו בפסקה). יש לעשות זאת בכל הפסקאות המקבילות, באופן שלאט לאט תצטייר מסגרת מדויקת בה נמצא המושכל, אותו אנו רוצים לקנות. ואף אם לא נצליח מיד לקנותו, מכל מקום עבודתנו תתברך בהמשך לימודינו בכתבי הרב.
- ח. מומלץ, בתור סיכום, לכתוב כותרת לפסקה וכן תקציר של השלבים שלה (כל אחד על פי סגנונו), דבר שיאפשר גם חזרה מהירה ויהיה לעזר בעת חיפוש עניינים בספר.

דוגמא לשיטת הלמידה מתוך הפסקה הראשונה של הספר

בדוגמה קצרה זו לא נצליח כמובן ללמוד את הפסקה (הנלמדת בפרק הראשון של הספר הנוכחי), אך נוכל להתרשם מסדר הלמידה הרצוי כדי להקיף אותה.

(1) חלוקת הפסקה ופיסוקה:

1. "ארץ ישראל ... או אפילו רוחני" - שלילת ההבנה המוטעית בערכה של ארץ ישראל.

2. "ארץ ישראל היא חטיבה עצמותית ... ועמוקי המחשבה הישראלית" - מה ארץ ישראל היא כן, ומה הנפקא מינא (כאן עיקר הפסקה).

3. "המחשבה..." עד סוף הפסקה - הסברה לבעייתיות של חוסר הכרת ערכה של ארץ ישראל.

(2) ערכים כלליים בכל ספרי האמונה אותם צריך להכיר:

"סגולה", "קדושה", "נשמה", "צפית ישועה", וכו'

(3) ערכים יסודיים בתורת הרב:

"האומה", "סגולות פנימיות", "סגולת ארץ ישראל", "קדושת ארץ ישראל", "רוח היי", "נשמת ישראל", "ההרגשה הבריאה", "רוח הקדושה העליונה", "קדושי הרעיון ועמוקי המחשבה הישראלית", "האמונה והיראה" (בגלות), "היהדות", "הישועה", "צפית ישועה", וכו'.

(4) דוגמה לפסקאות מקבילות:

- ישראל ותחיתו יח עמי לו: בעניין "ההרגשה הבריאה" - מדובר שם על סילוק הנבואה.

- אורות ישראל ו, א: בעניין פיתוח האמונה היראה והמצוות המעשיות בגלות.

- אורות ישראל ח-ט עמי קעא: בעניין קדושת ארץ ישראל.

- אורות ישראל ט עמי קע: בעניין סגולת ארץ ישראל.

- אורות התחיה ח עמי סב: בעניין הישועה והצפיה לישועה.

(5) העניין המרכזי של הפסקה:

ארץ ישראל איננה אמצעי אלא יש לה ערך עצמי.

אנו רוצים ללמוד מהו "הערך העצמי" בכלל ומהו הערך העצמי שיש לארץ ישראל, דבר שהוא חידוש גדול עבורנו, ולא ננסה בשלב זה להורידו לשום עניין שהוא כבר מוכר אצלנו, אלא נתבונן במונחים של הרב (כלדקמן).

(6) המונחים העוזרים לנו להתקרב לדעתו של הרב:

מונחים מקבילים:

- "דבר חיצוני", "קנין חיצוני", "ערך חיצוני" - זה מה שארץ ישראל איננה.

- "קדושת ארץ ישראל", "רוח הקדושה העליונה", "לבב קדושי הרעיון" - אנו רואים שעניינה של ארץ ישראל קשור למושג "קדושה".

- "חטיבה עצמותית", "קשר חיים", "סגולות פנימיות", "קדושה" - אלו הגדרות חיוביות של עניינה של ארץ ישראל.

מונחים מנוגדים:

"דבר חיצוני" - "חטיבה עצמותית"

(7) מההתבוננות הראשונה הזאת אנו כבר לומדים :

- שיש בעולם עניינים חיצוניים ועניינים עצמותיים.
- העניינים העצמותיים הם קשורים לעצם החיים, ל"סגולות הפנימיות", ל"קדושה", לעצם ה"מציאות" (כל המושגים הללו צריכים לימוד).
- את העניינים העצמותיים אי אפשר להשיג בהשכלה רציונאלית אלא ברוח ה' (רוח הקודש).

אנו מבינים אם כן שארץ ישראל היא עניין מהותי עבור האומה, השייך לעצם חייה או לעצם הופעתה, מציאותה. היא עניין עצמותי ולא חיצוני.

(8) "סיכום ביניים":

מכאן עלינו לנסות לדייק כמה שיותר במילים ולהתקרב כמה שיותר לדעתו הרחבה של הרב. לסכם את הנלמד על פי השגתנו ולשומרו בזכרון באופן שבכל פעם שנפגוש בכתבי הרב עניין דומה, משלים או מבאר, נוכל להמשיך להעמיק בכוונת הרב.

(9) הצעת כותרת (שתזכיר לנו מיד את תוכן הפסקה):

ארץ ישראל היא חטיבה עצמותית.

(10) תקציר הפסקה:

- ארץ ישראל איננה אמצעי אלא "ערך עצמותי".
- ארץ ישראל קשורה לעצם החיים והמציאות של המושג "אומה".
- מתוך כך אי אפשר להשיג בשכל האנליטי את ערכה, היות שהיא ערך נשמת, וגם לא לעמוד על עוצמת החיבה אליה.
- רק על ידי רוח הקודש ומתוך הנשמה הפנימית אפשר לעמוד על ערכה.
- אפילו כדי לאמץ את רוחה של היהדות בגלות, אסור לעוות את עניינה של ארץ ישראל.

כולי תפילה שבסיעתא דישמיא, חיבור זה יתרום משהו להמשך פתיחת שערי הלימוד בתורת הרב, תורת דורות התקומה עד ביאת משיח צדקנו, שבלעדיה לא רק שלא ניתן להבין את מהלך התקומה הלאומית, אלא בודאי שלא ניתן ליטול חלק משמעותי, בתחושת בטחון, בקידומה הנכון. יהא לימודינו לתועלת הכלל, למען ארצנו וערי אלוהינו.

המחבר

שער א
אורות ארץ ישראל

פרק א: הצעת התבוננות באורות ארץ ישראל פסקה א

ארץ ישראל

- (1) ארץ ישראל איננה דבר חיצוני, קנין חיצוני לאומה, רק בתור אמצעי למטרה של ההתאגדות הכללית והחזקת קיומה החמרי או אפילו הרוחני.
- (2) ארץ ישראל היא חטיבה עצמית קשורה בקשר חיים עם האומה, חבוקה בסגולות פנימיות עם מציאותה.
- (3) ומתוך כך, אי אפשר לעמוד על התוכן של סגולת קדושת ארץ ישראל ולהוציא לפועל את עומק חיבתה, בשום השכלה רציונלית אנושית, כי אם ברוח ד' אשר על האומה בכללה, בהטבעה הטבעית הרוחנית אשר בנשמת ישראל,
- (4) שהיא ששולחת את קויה בצבעים טבעיים בכל הארחות של ההרגשה הבריאה,
- (5) ומזרחת היא את זריחתה העליונה על פי אותה המדה של רוח הקדושה העליונה, הממלאת חיים ונעם עליון את לבב קדושי הרעיון ועמוקי המחשבה הישראלית.
- (6) המחשבה על דבר ארץ ישראל שהיא רק ערך חיצוני כדי העמדת אגודת האומה, אפילו כשהיא באה כדי לבצר על ידה את הרעיון היהודי בגולה, כדי לשמור את צביונו ולאמץ את האמונה והיראה והחזק של המצות המעשיות בצורה הגונה, אין לה הפרי הראוי לקיום – כי היסוד הזה הוא רעוע בערך איתן הקודש של ארץ ישראל.
- (7) האימוץ האמיתי של רעיון היהדות בגולה בא יבוא רק מצד עומק שיקועו בארץ ישראל, ומתקות ארץ ישראל יקבל תמיד את כל תכונותיו העצמיות. צפית ישועה היא כח המעמיד של היהדות הגלותית, והיהדות של ארץ ישראל היא הישועה עצמה.

נושאים הנלמדים בפרק:

- מציאות האומה
- הכרת קדושת ארץ ישראל
- "הרעיון היהודי בגולה"

מציאות האומה

1) ארץ ישראל איננה דבר חיצוני, קניין חיצוני לאומה, רק בתור אמצעי למטרה של ההתאגדות הכללית והחזקת קיומה החומרי או אפילו הרוחני.

הרב עומד ללמדנו מהי האומה הישראלית ומה הקשר שלה עם ארץ ישראל. העניין המרכזי שעלינו להבין בפתחת ספר אורות, הוא שארץ ישראל איננה אמצעי אלא ערך עצמי.

ניתן לטעות ולהגדיר את ארץ ישראל כדבר חיצוני, קניין חיצוני, אמצעי למטרה, על פי שתי השקפות מצומצמות: ההשקפה "הלאומית החדשה" - שעבורה ארץ ישראל היא אמצעי למטרה של ההתאגדות הכללית והחזקת קיומה החומרי. ההשקפה האורתודוקסית, "הנושאת את דגל הקודש, טוענת באומץ בקנאה ובמרירות בעד התורה והמצוה, האמונה וכל קודש בישראל" (על פי אורות התחיה פרק יח, עמ' עא) - שעבורה ארץ ישראל היא אמצעי לפריחת התורה. לגישה זו מרמז הרב במילים או אפילו הרוחני.

2) ארץ ישראל היא חטיבה עצמותית קשורה בקשר חיים עם האומה, חבוקה בסגולות פנימיות עם מציאותה.

חטיבה עצמותית, קשר חיים, סגולות פנימיות - כל הביטויים הללו יסבירו לנו שכאשר מדברים על ארץ ישראל, לא מדברים על אמצעי לקיום האומה אלא על בחינה של עצם מציאות האומה.

ל"סגולה" יש שתי משמעויות:

א. דבר חמדה, קנין יקר: "כְּנִסְתִּי לִי גַם כֶּסֶף וְזָהָב וּסְגֻלַּת מְלָכִים" (קהלת ב, ח).
 "וְהִיִּיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים" (שמות יט, ה) - זו המשמעות בכל התנ"ך.
 ב. תכונה, מידה חיובית הצפונה בפנימיות: "הסוגים והמינים וההבדלים והסגולות והמקרים" (כוזרי ה, יב) - זו משמעות מאוחרת הנובעת מהמשמעות המקורית ונותנת לה מבט פנימי יותר: דבר מה הוא "סגולה" - אוצר יקר - משום תכונותיו המיוחדות. הוא מיוחד (=יחיד במינו) משום שרק בו נמצאות התכונות הפנימיות (=הרצונות האלוהיים). ממילא אפשר לומר שכל דבר יוצא אל הפועל בעולם בהופעתו המיוחדת משום שיש בו סגולות (תכונות פנימיות) משלו.

ארץ ישראל חבוקה בסגולות פנימיות עם מציאות האומה. זאת אומרת שהתכונות הפנימיות של ארץ ישראל מאפשרות את עצם מציאות האומה.

(1) עיין בעולת ראייה ב עמ' פד, משם ניתן לדלות את הגדרת "האומה הישראלית":

האופן הכללי של כל ישראל בתור גוש אחד המחבר את כל האישים הפרטיים להיות לעם אחד.

במילים אחרות מדובר ב"יצור הכללי" שכל הפרטים מצליחים לייצר, כאשר הם מתאחדים (כדוגמת האורגניזם החי הבנוי מהתאחדות כל התאים שלו). האדם הפרטי חי כאשר נוצר "קשר של חיים" בין גופו לנשמתו. הרב מלמדנו שיעור גדול בתורת הכלל:

רק בארץ ישראל יכולים להתהוות הגופים הלאומיים המסוגלים לקבל את השפעתה של הנשמה הישראלית - "כנסת ישראל". בלי ארץ ישראל לא יתכן חיבור בין גוף האומה לנשמת האומה. ממילא ארץ ישראל איננה דבר חיצוני, אלא מהוה את עצם החיבור בין הגוף לנשמה - זהו עצם החיים. הסגולות של ארץ ישראל הן הן אם כן שמחברות את הגוף לנשמה:

(2) עיין באורות ישראל ח ס' ט:

האחדות המגולה של העולם המוסרי, הרוחני והשכלי, עם העולם החמרי, המעשי, הטכני והחברותי, מתבטאת בעולם על ידי ישראל. וסגולתה של ארץ ישראל היא לכוון בעולם גלוי אחדות זו (...)

נראה שאפשר לומר שבארץ ישראל מתגלים החיים הישראליים במלוא גווניהם ובשיאם שהוא גילוי השכינה, משום ששם הם יוצאים אל הפועל. כפי שאומר האורח חיים הקדוש על הפסוק "לך לך": "אשר אראך - אראה אותך לה ואראה אותה לך, כי זה בלא זה אינם ראויים להשראת שכינה ולרוב ההצלחות". החיים הישראליים מתגלים בארץ ישראל - רק שם האומה מוצאת את עצמיותה.

(3) עיין בכלי חמדה, פרשת לך לך, יב, א:

ארץ ישראל היא ארץ הבחירה, לב העולם, "ארץ אשר ה' אלוהיך דורש אותה". ארץ ישראל נועדה מן ההשגחה העליונה לעם ישראל ולו בלבד, זיווג מן השמים הוא שאין האחד יכול למצוא מנוחה בלעדי בן זוגו. כשישראל יושב על אדמתו, מצא מין את מינו, באים השניים על תיקונם. אבל כשישראל מרוחק מן הארץ, הריהו מרוחק מעצמו, מן ה"אני" שלו, והוא כגוף בלא נשמה, כתלוש מן השורש: "כל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה". ולפיכך (נאמר לאברהם) "לך לך", אם רצונך להגיע אל עצמך, אל שורשך, לך "אל הארץ אשר אראך", אל הארץ שנועדה לך - רק שם תבוא על תיקונך.

עלינו לשאול עתה מה הם החיים הישראליים המופיעים בארץ ישראל? המושג "קדושת ארץ ישראל" יעזור לנו להתקדם.

כדי להבין מהי קדושת ארץ ישראל צריך קודם ללמוד מהי "קדושה" בכלל, ומה הקשר שלה עם עם ישראל.

"אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה" - נאמר על המלאכים (על פי רוב המפרשים).

המלאך נקרא קדוש משום שבו מתגלה בשיא טהרתה ודיוקה הפקודה האלוהית (על פי הרב יהודה אשכנזי), שהרי אין לו בחירה לשנות אותה כהוא זה.

מכל מקום אנו רואים שקדושה קשורה לתהילה ("יהללוך") - "עם זו יצרתני לי תהלתִי יִסְפְּרוּ" (ישעיהו מג, כא).

פירוש "קדושה" במפרשי התנ"ך הוא "פרישות מהחומריות": "קדשים תהיו" (ויקרא יט, ב) - "פרושים תהיו" (שיא הופעת הקדושה היא בפרישות מן העריות).

הפרישות מן החומריות היא במובן המופיע במסילת ישרים - "הקדוש" המחובר בכל אישיותו עם העולם החומרי ומצליח לרוממו ולהשאר פרוש ממנו, מצד התאווה.

אם נחבר את כל המושגים הללו נצליח להתקרב להשגת עניין "תהילת ה'" של עם ישראל. זו "המסוגלות" להופיע בתוך העולם ולהיות שמימי, כלומר לבצע בדיוק מוחלט את הרצון האלוהי בעולם העשייה - להוריד את הקדושה עד לתחתית החומריות (רוב רובן של המצוות הן עניינים חומריים).

העם הזה שהוא "יצירה" אלוהית המספרת לכל העולם כולו את תהילת ה', עושה זאת בעצם חייו כאשר בו מופיעה הקדושה - "ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו). והרי בפסקה שלנו מלמדנו הרב שעצם החיים של העם הזה הם רק בארץ ישראל, כלומר רק בארץ ישראל יוכלו בני ישראל לחיות חיים של קדושה (במובן שהוסבר).

(4) עיין באורות ישראל ט סעיפים ח-ט, עמ' קעא:

בארץ ישראל אפשר להשיג איך שהבשר של הגוף הישראלי הוא קדוש ממש כקדושת הנשמה, ואין צורך כל כך להרגיז את הגוף ממנוחתו הטבעית. כי אם להעלותו ולהטעימו טעם האמת של חיי הקודש השופעים מקדושת הארץ, הספוגים באוירה המחכים של ארץ ישראל.

מצוה לטעום בפה מלא מתענוג מתיקות זיו הקדושה הרעננה של ארץ ישראל למען תשבעו וינקתם משוד תנחומיה, למען תמוצו והתענגתם מזיו כבודה. וצריכים להודיע לכל העולם כולו, לעלובי הגלות האפלה, כי הצינור של החיים המלאים שפע אור ונעימות קדושה של ארץ חמדתו החל להפתח, הנצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו.

הקדושה הישראלית שהיא עצם החיים הישראליים שייכת להופעה הכללית של ישראל - לאומה הישראלית - ולכן היא תגיע למעמדה הבריאה והשלם רק בארץ ישראל.

הכרת קדושת ארץ ישראל

3) ומתוך כך, אי אפשר לעמוד על התוכן של סגולת קדושת ארץ ישראל ולהוציא לפועל את עומק חיבתה, בשום השכלה רציונלית אנושית, כי אם ברוח ד' אשר על האומה בכללה, בהטבעה הטבעית הרוחנית אשר בנשמת ישראל.

הכרת קדושת ארץ ישראל לא מתאפשרת על ידי השכלה רציונלית אנושית (=ניתוח שכלי) אלא רק על ידי רוח ד' אשר על האומה בכללה. יש כאן שכל לעומת רוח ד'. השכל כאן הוא מה שאנו קוראים "כח החשיבה המופשט". מהי רוח ד'?

(5) עיין אורות ארץ ישראל ח:

לצקת את רוח ד', רוח ישראל המלא הכללי הממלא את כל חללה של הנשמה בתוך כל הכלים הרבים המיוחדים לה להביע את הביטוי הישראלי המלא בהבלטה גמורה, מעשית ואידיאלית.

מדובר כאן בהוצאה לפועל של הנשמה אל תוך כל הכלים.

כדי להתקרב להבנת התהליך הזה, צריך לדעת את ההגדרות הבסיסיות של נשמה, רוח, נפש (=נר"ן) כפי שהן מופיעות בספרי האמונה:

עיין בנפש החיים **שער א פט"ו** ב"משל הנפח" (המוציא אויר מפיו ומעבירו דרך צינור אל תוך גוש הזכוכית שמתנפח):

נשמה - "נשיפה אלוהית", תחילת הווצרות השפע (שהיא רצון לתת).
רוח (=רצון להעביר) - העברת השפע ל**נפש** (שהיא רצון לקבל), והנפש נותנת חיות לגוף.

אם כן, ה**רוח** היא המעבירה את השפע (= "**לצקת**") לרמות המיועדות לקבל את השפעת הנשמה.

הכרת ערכה של ארץ ישראל תלויה בשפע שירד "מנשמת ישראל" (מושג שעוד נלמד) דרך "רוח ד' אשר על האומה בכללה", ויופיע אצל הפרט בכל "האורחות של ההרגשה הבריאה" (גם מושג זה עוד נלמד בע"ה).

ההכרה על ידי השכל היא הכרה "אנושית": ההכרה השכלית מתחילה באדם, מטפסת ומנסה לעלות גבוה כמה שאפשר על פי היכולת האנושית. ההכרה דרך רוח ד' היא הכרה של "החדרת מדע אלוהי" מגבוה אל תוך האישיות.

למעשה הרב מתאר כאן תהליך ששיאו הוא הנבואה (כפי שהוא מתואר בשערי קדושה חלק ג שער ה), ועניינו להוריד שפע מהנשמה שהתעלתה לשורשיה, אל תוך הכח המדמה, וממנו תושג השכלה (הידיעה). וכל זה קורה דווקא בארץ ישראל, משום שרק בארץ ישראל הנשמה מצליחה להופיע (= חיים).

4) וזהו: שהיא (נשמת ישראל) ששולחת את קויה (הופעות פרטיות, גוונים המתגלים בפרט. עיין בעולת ראייה א, עמ' קפא) בצבעים טבעיים בכל הארצות של ההרגשה הבריאה,

מהי ההרגשה הבריאה?

6) עיין בישראל ותחיתו, סוף יח עמ' לו.

כאשר התפללו חכמים לבטל את יצר העבודה הזרה - עבודה זרה יז ע"א... עד שנתגרש כח המדמה משליטה רחבה בגבול ישראל, ויצרא דעבודה זרה נעצר בדודא דאברא (בסיר של עופרת) ונכיס יצרא (נשחט היצר), ולעומת זה אין עוד נביא אתנו ולהבת אהבת האומה והארץ איננה מורגשת באותו הטעם העמוק של ימי הטובה.

הכח המדמה (שהוא גם כוח יסודי בגילוי עריות) הוא המאפשר את הנבואה, והיא זו המביאה לידי הרגשת אהבת האומה והארץ. אם כן, לא דרך השכל העיוני אפשר להכיר את ערכה של ארץ ישראל ולאהוב אותה כראוי, אלא דרך הכח המדמה, הקולט את רוח ה', ומגיע לשיאו כאשר הוא מסוגל לקלוט את הנבואה.

עיין במילון הראיה ערך "דמיון" - "הדמיון מביא את ההרגשות לעומק הנפש". ההרגשה הבריאה תבא מתוך הזרחת הנשמה הישראלית, המצליחה להשפיע את רוחה על הכוח המדמה שהשתכלל. איך הדמיון משתכלל?

7) עיין אורות ארץ ישראל ה:

הדמיון של ארץ ישראל הוא צלול וברור, נקי וטהור ומסוגל להופעת האמת האלוהית וכו'.

ארץ ישראל היא זו שמכשירה את כח המדמה להיות מוכן לנבואה (מה שנלמד בהמשך, בע"ה), ולכן מצטיירת לנו המשואה: שכלול הדמיון בזכות ארץ ישראל, מאפשר את התעלות הרוח, המביאה להתעצמות החיים הישראליים (=קדושה), ולהרגשה הבריאה המאפשרת את הכרת עצם עניינה של ארץ ישראל.

כדאי לשים לב שהרב השתמש כמה פעמים במונח "טבע": בהטבעה הטבעית הרוחנית אשר בנשמה, בצבעים טבעיים. מושג שמופיע הרבה בכתבי הרב – "הטבע הישראלי של הנשמה" (אורות התורה ז' ס' ד).

(8) עיין באורות התשובה ו' ס' ב:

ישראל מובטחים לעשות תשובה להתקרב אל הרצון המקורי שלהם להגשים בחיים את טבע נשמתם וכו'.

(9) עיין בעולת ראייה ב' עמ' רסג:

זאת הנשמה הקדושה שהיא גנוזה בטבע וסגולת העם כולו, המוטבעת בסגולת חייו ועצמות הוייתו, היא מוכרחת לצאת, להתעופף ולהתעלות, להתרחב להרבות פארות וענפים עד אין סוף, בשכל, בחיים, בסדרי הבית, המשפחה, הממלכה והלאום, תכונות הנפש לכל גלויי החיים שבהם לכל רחב תנאיהם והיקפיהם.

החזרה לטבעיות הישראלית תלויה בהתפרצות הנשמה אל כל הכלים הרבים המיוחדים לה: "השכל, החיים, סדרי הבית והמשפחה, הממלכה והלאום, תכונות הנפש וכו'".

החזרה לטבע הישראלי על ידי הזרחת הנשמה הישראלית מאפשרת את ההרגשה הבריאה המולידה חיבה לארץ ישראל.

על מי הנשמה הישראלית תוכל לשלוח את קויה?

(5) ומזרחת היא את זריחתה העליונה על פי אותה המדה של רוח הקדושה העליונה, הממלאת חיים ונעם עליון את לבב קדושי הרעיון ועמוקי המחשבה הישראלית.

הכל הוא על פי אותה המדה של רוח הקדושה העליונה הממלאת חיים ונעם את לבב קדושי הרעיון ועמוקי המחשבה הישראלית.

קדושי הרעיון הם תלמידי חכמים גדולים המחברים לרגש הקדוש הפנימי (על פי עקבי הצאן מאמר המחשבות עמ' קכג). הם בעלי רוח הקדושה (עיין לקמן אורות ארץ ישראל ו).

עולה אם כן שרוח ד' מוצקת על פי אותה המדה של רוח הקדושה שבלב קדושי הרעיון - על פי ההתעוררות מלמטה תושג ההשפעה מלמעלה. יש כאן "רוח ברוח".

הלב (= לבב) הוא משכן הרוח באדם (עיין בנפש החיים שער א פט"ו עמ' נ, ועיין גם באורות ארץ ישראל ח בתוך הלב פנימה וכו').

כדי להתקרב קצת לקשר הזה שבין "רוח לרוח" - רוח שבתוך הלב והרוח המוצק על האדם, כדאי לראות את הכתוב בתניא ליקוטי אמרים פמ"ו: "ואתדבקות רוחא ברוחא היא השגת התורה וידיעת רצונו וחכמתו" (ועיין עוד שם פמ"ט). הרב מלמדנו שהחיבור הזה שחל בארץ ישראל, שהוא גם זה שמביא את ההרגשה הבריאה, המאפשרת להכיר את עצם עניינה של ארץ ישראל, תלוי בעוצמת פיתוח רוח הקדושה הפרטית של האדם (על ידי דבקות בעומק התורה, כפי שיבואר בפרק הבא).

"הרעיון היהודתי בגולה"

6) המחשבה על דבר ארץ ישראל (...) אפילו כשהיא באה כדי לבצר על ידה את הרעיון היהודתי בגולה, כדי לשמור את צביונו ולאמץ את האמונה והיראה והחזוק של המצות המעשיות בצורה הגונה, אין לה הפרי הראוי לקיום - כי היסוד הזה הוא רעוע בערך איתן הקודש של ארץ ישראל.

כדאי לברר קודם כל מהו התוכן של "הרעיון היהודתי" בגלות, על ידי הבנת מדרגת עם ישראל בגלות.

(10) עיין באורות ישראל ו ס' א:

בגלות נשבר הכלי לגמרי (...). האור האלוהי, שהוא נשמת האומה השרשית, במעמדו הגלוי מחוץ לכלי המעשה המחזיקים אותו, האיר בתעופת נוגה בכנסת ישראל. השכינה ירדה עם ישראל לגלות ושרתה בתוכם, והתענתה באשר התענו הם. לא הרחיבה הנשמה את מאוייה, אבל קבעה אותם במושג יראת אלוהים, אמונתו, וזהירות התורה והמצות מצד שהם פקודי ד'.